
aia Izvysak petek.

□□
Uredništvo in
upravnništvo:
Kopitarjeva ulica št. 6.

NAŠA MOČ

Naročnina znaša:

celoletna . . . K 4'—
poluletna . . . „ 2'—
četrtletna . . . „ 1'—
Posamezna št. „ 0'10

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Štev. 40.

V Ljubljani, dne 5. septembra 1913.

Leto VIII.

Slovenski liberalci in delavstvo.

Da slovenski liberalci niso bili nikdar prijatelji delavstva, o tem govori zgodovina liberalnih dejanj. Še vselej, kadarkoli so delavci kje zahtevali izboljšanja in so morda malo odločneje nastopili za svoje zahteve, takoj je stal za njih hrbtom liberalen valpet z papirnatim bičem zaničevanja in sramotjenja. Kolikokrat je bilo tobačno delavstvo tarča liberalnega prijateljstva. Kaj vse se je v liberalnih listih pisalo o papirnatem delavstvu in se mu hotelo škodovati. Vsak neuspeh delavstva je dobil satansko zadovoljni odmev v tem časopisju.

Ako si ogledamo dobo boja za splošno in enako volilno pravico, tedaj opazimo liberalce vedno v nasprotujočih vrstah. V državnem zboru je bil liberalni zastopnik mesta Ljubljane najhujši nasprotnik volilne preosnove. V kranjskem deželnem zboru je moral tedanja katoliško-narodna stranka več let nastopati celo za obstrukcijo za izpremembo in razširjenje volilnega reda, nasproti združenim in zvezanim slov. liberalcem in Nemcem, ki so imeli tedaj večino v tej zbornici. Liberalci niso hoteli ničesar slišati o volilni pravici delavstva. Istotako ni ukrenil prav nič za razširjenje volilne pravice slovenski liberalni občinski zastop mesta Ljubljane, dasi so bili vsi zastopniki slovenski liberalci. Da smo dobili tudi delavci v kranjski deželi volilno pravico za deželni zbor, če tudi omejeno, se imamo zahvaliti res demokratični Slovenski Ljudski Stranki. Istotako se nam je priborila po tej stranki vkljub vsem odporom liberalcev volilna pravica v občinah. S tem se je dalo delavskemu stanu priznanje upravnih pravic v deželi kakor v občini. Obenem pa tudi opravičenost po splošni in enaki volilni pravici za deželni zbor in občinske odbore.

Hinavski liberalci, ki so delavski stan povsodi poniževali, se hočejo sedaj temu stanu laskati, da bi tako za svoje politične namene dobili kolikor mogoče glasov. V deželnem zboru zahtevajo splošno volilno pravico samo zato, ker vedo, da to brez dovoljenja veleposestva ni mogoče. S tem po svoji navadi farbajo javnost. Ustanoviti hočejo tudi — strmite, ljudje božji — delavsko organizacijo. Kakšno, najbrže še sami dobro ne vedo. Pred tremi tedni so jim prišli v Ljubljano na pomoč tržaški socialnodemokratični odpadniki.

Možganski valovi, družba z omejeno zavezo.

»Vi imate zelo čudne pojme o trgovini.« reče Marica še enkrat. »Vi bi morali imeti vame nekaj zaupanja.« odvrne on. »Vidva sta zahtevala, da se lotim kakega podjetja. Jaz pa vaju samo to prosim, da bi smeli iti svojo lastno pot v tem oziru. Tako je edino pošteno. Ali ni tako?«

»No, no,« pravi Viljem. »Ali ste sploh ustanovili družbo?«

»Sem jo. Napravil sem družbo z omejeno zavezo, ki bo plačevala tolikšno dividendo kakor vaše lastno podjetje. Več ne morete zahtevati, nego to.«

»Dobro; ne osramotite me,« pravi Viljem. »Vaša lastna misel je bila storiti to, kar ste storili. Jaz bi bil popolnoma zadovoljen, če bi si bili kupili delež pri kakih dobrih tvrdki. Vse, kar želim od vas, je, da delate za svoje življenje, namestu da lenarite okrog in se podajate v nesrečo.«

»To je moja reč,« odgovori Ivan. »Če se boste vi držali od svoje strani podjetja, se zavežem, da se ga bom jaz držal od svoje.«

»To vse človeka silno zmeša,« pravi Marica. »Mislim si, da bi mi smeli zaupati, Ivan, in mi povejte, kako je s to rečjo, če že nečete povedati očetu.«

»Edina pot, po kateri morete to iz-

Resolucije, ki naj pomenijo temeljni načrt delovanja te organizacije, so kar lepo prepisali iz drugih programov. Je tudi vse eno, kako so to naredili, ker se v resnici ne gre za izboljšanje delavskih razmer, pač pa za štafažo in volilce. Zalostno pri tem je le to, da se jim je nasedlo par delavcev. Toda tudi to na delavske razmere ne more imeti vpliva. Bič, ki tepe ob vsaki priliki delavski stan med Slovenci, delavstvo ne bode poljubovalo. Par — Bog se jih usmili — duševnih revčkov pa za delavstvo ne pomeni nič. Pošteno slovensko delavstvo se popolnoma zaveda škodljivosti liberalizma in neče biti z njim v nobeni stiki. Tistim, ki nam odrekajo v resnih trenutkih naše pravice, ki nas ob vsaki priliki zasmehujejo in zaničujejo, delavci ne moremo in ne smemo verjeti, ako nočemo biti osleparjeni. Zato pa nič z liberalci in proč od socialne demokracije! Mi slovenski kršč. misleči delavci imamo lastno krepko organizacijo, na katero smo po njih uspehih lahko ponosni in katere se oklepamo s prepričanjem, da je edino pravo resno delavsko zavetišče. Nobeden resen in misleč delavec ne more biti liberalci in dajati pod nož mesarjem delavskega stanu svojega vratu.

Žolto delavsko gibanje.

Dočim se je napredovanje socialno-demokratične strokovne in krščansko-socialne delavske organizacije zadnja leta nekoliko ustavilo, so se silno razvila tako imenovana »gospodarsko miroljubna« ali »žolta« delavska društva. V teh društvih se zbirajo delavci posameznih podjetij in tovarn, brez medsebojne zveze, in hočejo rešiti delavsko vprašanje z mirnim posredovanjem. Štrajk je večinoma, če ne že po pravilih, pa saj dejansko izključen. V takih društvih je združenih v Nemčiji že 200 do 300 tisoč delavcev. Preko Aussiga pa je prišlo »rumeno« delavsko gibanje tudi že v Avstrijo.

S takimi društvi si hočejo ohraniti podjetniki moč in vpliv nad delavstvom. Da bi ostalo delavstvo zunaj organizacije, nad tem so obupali. Zato jih hočejo organizirati v društvih, ki jih sami komandirajo. Vodstvo v »rumenih« društvih imajo navadno podjetniški uradniki. V zapadni Nemčiji, kjer je moč organizirane socialne demokracije šibkejša, so ta društva popolnoma odvisna in podjetnikom se niti ne zdi vredno uganjati kako hinavščino, okrog Berlina, kjer bijejo hud boj z močno so-

cialno demokracijo, se kažejo vsaj na videz odvisne, časih tudi štrajka ne izključujejo iz programa in politično so nevtralna. Samoobsebi je umevno, da podjetniki podpirajo društva, s katero hočejo cepiti delavsko organizacijo. Dajejo jim denarne podpore in tudi pri posredovanjih jim dostikrat ugođe, da se na zunaj pokaže uspeh. Podjetnikom služijo tudi kot strankarske organizacije za njih stranko, to je za nacionalno liberalno stranko.

Vloga, ki jo igra »žolto« delavstvo, je torej zelo žalostna. Da je tako gibanje mogoče pri nemškem delavstvu, ki se ponosno sklicuje na svojo izobrazbo, se da razlagati iz več vzrokov. Ekstremno, revolucionarno stališče socialno-demokratičnih agitatorjev mora gotovo odbijati trezne elemente. Rumena društva dostikrat tudi povdarjajo treznost. Še bolj odbija terorizem rdečih. Ker šteje njih strokovna socialnodemokratična organizacija v Nemčiji okrog tri milijone članov, si lahko mislimo, da je njen terorizem neznosen, saj jih je pri nas težko prenašati, ko bi vendar morali biti čisto skromni. Tudi nasprotstvo med načeli in dejanskim ravnanjem vpliva. Socialna demokracija je preveč narasla za svoj vse zanikajoči program. Samega zanikanja se vse naveliča sčasoma. Iz teh škripcev ji ni mogoče najti poti, s katero bi bili vsi zadovoljni. Ker se boji katastrofe, se rajši ne odloči in stoji na tej mrtvi točki. In potem pridejo še različni neuspehi. Tudi podpora od podjetnikov in prijaznost nasproti »rumenim« društvom nekaj izda. Obenem žolta društva izrabljajo napake strokovnih organizacij, tako n. pr. pridno goje zabavo, ki jo ta malo preveč zanemarjajo. Vsebine seveda liberalni podjetniki svoji delavski organizaciji ne morejo dati. Strokovne izobrazbe mu pa dati ne smejo. Še tako so v večnem strahu, da jih bo njihova organizacija v odločilnem trenutku izdala.

Tudi Slovenci imamo trojno delavsko organizacijo, krščansko-socialno, socialno in narodno delavsko organizacijo. Zadnja je najbolj podobna nemški »žolti« in gotovo ne bo delala velike bodočnosti. Liberalizem tudi pri nas ne bo mogel dati delavstvu vsebine in sile, saj je niti meščanstvu ni mogel dati. Liberalni delavski voditelji bodo morali zapustiti ali delavstvo ali svoj liberalen program. Zmožni so storiti oboje. Delavstvo se bo prej ali slej moralo odločiti ali za krščanstvo ali proti njemu. Skrbimo, da bodo krščanski slovenski

delavci vsi v Jugoslovanski strokovni zvezi, ki je res naša, dočim je jugoslovanska socialna demokracija obsojena na večno štafažo nemškimi socialnim demokratom pod judovskimi voditelji!

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

DELAJSKO VPRAŠANJE.

(Govor dr. Zajca v socialno-političnem odseku katoliškega shoda.)

(Konec.)

Kar se tiče pokrajin, se je doslej koncentriralo delo pretežno na Kranjsko, v zadnjem času opazujemo živahno strokovno gibanje tudi na Štajarskem in deloma tudi na Goriškem. Neugodno je pa stanje v našem najvažnejšem delavskem središču, v Trstu, dasi se tam nahaja močna ženska organizacija.

Temelj vspešnemu delu med delavstvom, ki je hočemo ščititi pred izrabljanjem od strani kapitala in gnetenju postaviti na trdna tla, da bo koristen član v krščanski družbi, je izobraževalno delo ali to, kar imenujejo Nemci »Aufklärungsarbeit«. Ta se v naši delavski organizaciji nekoliko premalo sistematično goji, tako da nam primanjkuje verziranih agitatorjev iz vrst delavstva samega. Delavstvo premalo pozna delavsko postavodajo, si je premalo na jasnem glede svojih pravic in sredstev, kako jih izvojevati, in se premalo zanima za socialne, higijenske in politične probleme, ki se tičejo njega samega. Tukaj mora organizacija poseči vmes z dobrimi govorniki, tečaji za izobrazbo delavskih voditeljev, agitatorjev in organizacijskih funkcionarjev, s strokovnim časopisjem, brošurami, letaki in podobno.

Z organizacijo, ki na ta način delavstvo izobrazuje in napravlja sposobno za dosego njegovih ciljev, je podrobno delo v to svrhu zelo olajšano. To specifično delo ima v prvi vrsti pred oči vedno globljo izpopolnitev delavske organizacije same, zlasti to, da bi se delavske strokovne organizacije zalegle priznale in ščitile, nadalje zaježile stalnosti delavstva v tovarnah in obrtnih podjetjih, omogočenje tarifnih pogodb in zakonito uvedbo obveznih razsodišč glede sporov, izvirajočih iz delovnega razmerja, glede na socialno-politično postavodajo pa: izvedba socialnega zavarovanja, rešitev brezposelnostnega problema, skrajšanje delovnega časa, zakonito uredbo karte-

vedeti, je ta, da me poročite. Svoji ženi to lahko povem, sicer pa ni nikogar, ki bi mu mogel praviti stvari, ki se tičejo moje tvrdke.«

»Izkažite se, da ste ustanovili uspešno podjetje, pa dobote Marico,« pravi Viljem; »drugače je pa ne dobote, dokler sem jaz živ.«

»Vi ponujate veliko darilo svojemu lastnemu morivcu,« mu odvrne Ivan.

»Takah reči ne bi smeli izreči niti v šali,« pravi Marica. »Jaz bi šla rada na izprehod. Ali me vzamete seboj, Ivan?«

»Res, vzemite jo na izprehod,« pravi Viljem. »Morda dobi kaj barve nočoj.«

»Iz ljubezni zame trpi,« mu odvrne Ivan. »Bledost na njenih licih je viden dokaz očetove trdosrčnosti.«

»Neumnost!« zakliče Marica. »Nikoli se nisem boljše čutila.«

Nekaj časa sta šla molče naprej; nato ga prime za roko in mu pogleda v lice.

»Ivan,« mu pravi mehko, »ali bi hoteli kaj storiti zame? Ali bi hoteli mene zelo razveseliti?«

»Oj, seveda,« odvrne. »Povem vam, kakšno družbo imam. Podjetje seka glave psom in mačkom. Javnost se je obrnila proti zastrupljanju svojih živali. Jaz sem videl, da pride to gibanje in sem stopil na trg s svojim načrtom. Mi imamo izborni, ostro, moderno gi-

ljotino in režemo proč glave imenovanih malih zverinic brez bolečin in kakor bi trenil.«

»Ne verjamem vam,« pravi Marica začudena. »Vi niste tako krvoločni.«

»Če nočete verjeti, čemu naj vam pripovedujem?«

»Brez pomena je, če mi pripovedujete čenče. Zdajni čas ste bili si oraj tako krvoločni.«

»Ali mislite na pomožno družbo, da bi se gnali avtomobili z razmletimi hrošči. Zagotovim vas, da se da res napraviti.«

»Peljite me domu,« odvrne užaljena. »Če mi nečete povedati, kakšna je vaša družba, me ne ljubite.«

»Predraga Marica,« odvrne slovesno. »Tucat odgovorov sem dal vašim vprašanjem in vsi moji odgovori so enako duhoviti. Kaj morem še storiti?«

»Povedati mi morate resnico.«

»Ljuba moja mala družica, kako veste, da kateri mojih odgovorov ni resničen?«

»Ker so preveč živinski, da bi bili res.«

To noč je Ivan, ko je šel v posteljo, treščil svoje črevlje ob steno.

»Za božjo voljo, kdaj bo že ta starac napovedal svojo dividendo?« je vprašal svojo blazino.

Tri mesece kasneje, ko sta skupno sedela pri zajtrku, izroči Viljem Marici

pismo, ki je bilo prišlo z jutranjo pošto.

»V redu je to,« pravi. »Malo čudno ime ima, toda kaže se, da je Ivan svojo reč dobro naredil.«

Marica zgrabi brž za pismo.

»Dragi Turant,« je stalo v njem, »zelo me veseli, ko vam prilagam izkaz svojih knjigovodij, ki morejo, kakor boste videli, izkazati uspeh Možganskih valov, moje družbe z omejeno zavezo, ki je v prvih šestih mesecih svojega delovanja izplačala začasno dividendo trideset odstotkov. To je, kakor boste gotovo pritrdili, ravno toliko, kolikor je izplačevala vaša lastna družba. Blagovolite naznaniti Marici, naj me takoj vzame.«

»Ali je vse tako prav? Ali ga morem vzeti brž, ata?«

»Jaz ne vidim nobenega izhoda,« odvrne Viljem. »Beri še izkaz.«

»S tem se potrjuje, da je družba z omejeno zavezo Možganski valovi, ki je g. Ivan Čenel njen predsednik in ravnatelj in gg. Dean, Dran, Gosling & Whittaker, odvetniki, njeni tajniki, izplačala začasno dividendo trideset odstotkov po svojem šestmesečnem delovanju. G. Čenel nas je tudi prosil, da potrdimo, da je družba postavno ustanovljena in da je do pičice poštena in zelo nas vesli, ko to storimo. Hepple & Wester, poverjeni knjigovodje.«

lov; v socialno-higijeni: predvsem skrb za zdrava stanovanja.

V izključno teoretičnem oziru je nujno želeli, da bi se naša mlada katoliška inteligenca intenzivnejše posvetila študiji socialnih problemov in zbirala potrebni znanstveni material glede delavstva, njegovega stanja v naših deželah, česar nam skoraj popolnoma manjka in kar v marsikaterem oziru zelo otežuje tudi praktično delo.

V zadnjih letih se je storil pri nas glede organizacije delavstva velik korak naprej z ustanovitvijo Jugoslovanske strokovne Zveze. Ta hoče združiti vse slovensko in hrvatsko delavstvo v avstrijskih deželah v mogočno bojno vrsto. Če pomeni združeno slovensko delavstvo moč, bo pomenilo združeno slovensko-hrvatsko delavstvo velesilo. Da je ta organizacija sposobna za veliki nadaljnji razvoj, jamči to, da je sad dolgotrajnega dela in priprave, rezultat mnogihkušenj na polju strokovne delavske organizacije, nastala iz nujne potrebe, ki jo je naše delavstvo samo čutilo, in združuje v sebi že danes veliko delavstva ter vsled svoje praktične, enostavne uredbe povoljno funkcionira.

Ožji program »Jugoslovanske strokovne zveze« vsebuje skrb za delavsko izobrazbo, pomoč v boleznih in za slučaj brezposelnosti in pri raznih izrednih stroških in konečno pravno varstvo ter nujna delavstvu v tem oziru vse ugodnosti, ki mu jih more moderna strokovna organizacija dati. V širšem pogledu pa »Jugoslovanska strokovna zveza« utrja v svojih članih stanovsko delavsko zavest, omogočuje v njej organiziranemu delavstvu izvajati si ugodnejše plačilne in delovne razmere, vpliva na javne faktorje, da se pospeši socialnopolitična postavodaja v varstvo delavstva. Stoji pa »Jugoslovanska strokovna zveza« na odločno krščanskem temelju, njeno delo sloni na načelih, kakor jih je razložil Leon XIII. v svoji socialni encikliki, in vidi konečno pravično rešitev socialnega vprašanja v tem, da se udejstvijo etični principi, kakor slede iz krščanskega svetovnega naziranja.

Kot najizdatnejše sredstvo za uspešno vršitev naših socialno-gospodarskih nalog glede delavstva je smatrati pri organizacijah zlasti denarna sredstva, s katerimi razpolagajo. Potrebujemo centralne zveze z močno blagajno. Smo v časih, ko se organizirajo vsi stanovi, ko se organizira tudi kapital in snujejo karteli. Kako naj vzdrže ravnovesje kartelom male organizacije brez centralne zveze? Močen kapital je organiziran v kartelih. Tej sili postavimo nasproti silo v »Jugoslovanski strokovni zvezi« organiziranega delavstva. In da bi združene delavske skupine najrazličnejših strok, kar jih je po slovenskih in hrvatskih deželah, pomenile naravnost velesilo, razpolagajočo s fondom, ki bi za doseganje njenih ciljev zadostoval, ni potreba posebej poudarjati.

Gospoda, Važno delavskega vprašanja za nas sem dovolj krepko označil. Menim, da ga ni med nami, ki ne bi bil globoko prepričan, da pomeni delo na delavskem organizatoričnem polju tudi za našo duhovščino pastirsko delo v pravem pomenu besede. Ne držimo križem rok in ne glejmo, da se razpasejo med hrvatskim in slovenskim delavstvom krščanstvu sovražne organizacije. Ena najnujnejših nalog, kar jih nam nalaga hrvatsko-slovenski katoliški shod, bodi: Na delo za organizacijo katoliškega delavstva! V tem smislu predlagam resolucije s prošnjo, da jih vsprejmete! (Viharno odobravanje.)

× × ×

Gorje. Skupina J. S. Z. v Gorjah priredi na Mali Šmaren dne 8. septembra, poldnevne ob 3. uri v cerkveni dvorani javen delavski shod. Na shodu bosta govorila g. prof. Marinko iz Kranja in g. župnik ter deželni poslanec Piber. Ker je shod zelo važen za naše delavstvo, se vabijo vsi delavci, da se shoda udeležijo. Tovariše člane pa opozarjamo, da pridno agitirajo in pripelejo čim več tovarišev na shod. Tovariši iz Jesenic, Save in Javornika naj se tudi obilno udeležijo.

Iz Griž. V Zabukovici je grozen pozeb. Rdeči hrošči napenjačo vse svoje moči, da bi glodali perje iz naših katoliških dreves, toda jim je izpodletelo. Meseca junija je prišel tak veter, da so pozebli. Oživel je le eden, ki brenči okoli naših vej. Ta keberček prihaja tudi v jamo in čaka za štempelno na ljudi, ter poskuša skrivoma pridobiti za rdečkarje. Toda ne gre. Mi člani Jugoslov. Strokovne Zveze smo se trdno oklenili naše organizacije. K nam prihajajo drugačni možje na shode, kakor pri rdečkarjih. Mi bomo molili in delali, naj rdečkarji počno kar hočejo. Prepričani smo, da se z hinavščino, hujska-

njem in kletvijo ne da nič doseči. Kruh si bomo zaslužili le z delom. Slabo se nam godi, ker smo poslušali rdečkarje, ki so imeli mnogo besed, pa nobenih uspehov v prid delavcem. Ker si ne morejo pomagati, so začeli obrekovati in sumničiti gospoda župnika, da se z oskrbnikom na račun delavcev brati. Dolgo smo tavalili v temi, sedaj smo spoznali, da z rdečimi ni imeti nikake skupnosti. Nas ne bode nobeden skubil, vas pa tudi ne, treba je, da greste še v šolo in se kaj priučite. Od nas ste se naučili vsaj nekaj, in to je, spoznavanje stroke. Preje o stroki niste nič vedeli, sedaj se vam o tem že nekaj sanja, počasi znate še celo spoznati, kaj je strokovna organizacija. Svetujemo rdečkarjem, da puste našo blagajno kar lepo pri miru, stvar jih prav nič ne briga. Mi delavci plačujemo notri in bomo tudi skrbeli za red. Bratci se že sedaj bojijo volitev, menda bi radi imeli same zaprtke, toda naj si le pripravijo koš za pije. Njih upanje je sedaj na onih, ki niso nikjer organizirani, to so takomenovani »čakavci«. Socialni demokratje imajo sedaj le še pet članov, kateri se hočejo še nadalje prati v umazani socialnodemokratski vodli, vsi drugi hočemo rabiti čisto in svežo vodo krščanskosocialne strokovne organizacije. Zora puca, bit čep dana!

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

Iz tobačne tovarne. Zopet je zavladalo veselje mladih mož, novovsprejetih delavcev, katere je vodstvo tovarne vsprejelo v delo. Pri vsprejemu se jim je naznanil delovni red. Sploh se v naši tovarni zahteva vojaščine proste delavce, ki morajo biti neomadeževanega življenja, to je brez kazni mora biti, kar je popolnoma opravičeno. Ali žal da se z delavstvom tem svojstvom ne postopa vedno primerno. Imamo v tovarni več delavcev, ki so deset ali tudi že več let v tovarni in imajo še vedno skoro isto plačo: 17 do 18 kron tedensko. Ker se zahtevajo gotovi predpogoji in pogoji za delavce, bi se jih moralo tudi bolje plačati. Toda pri nas se do tega težko pride. Ako kateri starejši odmrje ali gre v provizijo, potem navadno ni nikake spremembe. Mož in prostor zgine. Tako čepijo delavci na istih prostorih, namesto da bi se po vrsti pomikali naprej. Ni dolgo, ko je neki delavec opravičeno prosil, da se pomakne v višjo plačo, pa se mu nikakor ni dovolilo. Gospod uradnik ga je odslavljal prav po domače, češ, da si bode izbral takega, da ga bode lahko okoli prsta ovil. Ne vemo, zakaj se možu, ki je tih, miren in priden, ni ugodilo. Pa menda si jih gospod uradnik ne bode hodil h kramarjem na štante zbirati. Tam se včasih dobi kaj za okoli prsta oviti. Radovedni smo, ali vedo na Dunaju, da hočejo v ljubljanski tobačni tovarni delavcev okoli prstov ovijati. Menda se sprejemajo v tovarno za vse kaj drugega. Pred par meseci je umrl neki delavec, nakar se je zglašil drugi za njegovo mesto; povedalo se mu je, da ga gospod tajnik ne pusti. Zakaj, se ne ve. Saj vendar umrli delavec ni šel v toplice in ga gotovo ne bode več v tovarno. Tako postopanje napravljiva hudo kri in po nepotrebnem žalosti delavce. Naj se gospodje že enkrat privadijo dejstvu, da so tudi delavci ljudje, katerim je potrebno take reči z lepo besedo pojasniti.

STAROSTNA PRESKRBA TOBAČNIH DELAVCEV IN DELAVK TER PODPORE VDOV IN SIROT.

Starostna preskrba tobačnih delavcev in delavk ter podpore vdov in sirot.

Starostna preskrba tobačnega delavstva je eno najvažnejših del socialne zavesti avstrijskih vlad. Stotine in stotine delavskih družin in tisoče delavcev ima s tem pred seboj kolikortoliko brezskrbno prihodnost. Prepodena je od njih skrb starosti in nesposobnosti za delo, med tem ko milijoni drugih delavcev žive v tem oziru še vedno v negotovosti in skrbi. V pouk in pojasnilo marsikomu prinaša naš list določila starostne preskrbe, vdov in sirot tobačnega delavstva. Naj bi si ta določila vsakdo, posebno pa tobačni delavci dobro ogledali.

I.

Starostna preskrba.

§ 1. Osebe delavskega stanu, ki so zaposlene pri uradih c. kr. tobačne uprave na stalnih delavskih mestih ter so postale popolnoma za delo in pridobitev nezmožne, imajo pravico, ako so bile najmanj pet let v stalni službi, da se jih prestavi v provizijsko stanje.

Provizioniranje se izvrši

a) za celo življenje,

b) za čas nesposobnosti za delo.

Delavske osebe, ki so izpolnile 60. leto starosti in 35letno službeno dobo, se morejo na izrecno prošnjo tudi brez zdravniške določbe glede delanezmožnosti prestaviti v provizijsko stanje (provizionirati).

§ 2. Provizije.

V provizijsko stanje predstavljanim delavskim osebam se za čas provizijskega stanja daje pod imenom provizije starostna preskrba iz državnih sredstev.

Poleg tega imajo provizionisti, ki so bili člani delavske bolniške blagajne kake tobačne tovarne, pravico do brezplačne zdravniške pomoči, ako stanujejo v tovarniško-zdravniškem okrožju.

§ 3. Dokaz službene dobe.

V nestalnem stanju (nestalno) izvršena službena doba se za odmerjenje provizije ne vpošteva, nasprotno pa se poskušna doba (Probepraxis) priračuni stalnim službenim letom.

§ 4. Sposobnost za vračunanje se prične:

a) za osebe, ki so bile sprejete kot delavci tobačne uprave pred 1. januarjem 1890 od izpolnjenega 12. leta,

b) za one osebe, ki pripadajo od 1. januarja 1890 delavskemu stanu, pa od izpolnjenega 14. leta.

§ 5. Pri moških se pri odmerjenju provizije vpoštevajo po obstoječih penzijskih in provizionijskih normah (navadah) tudi vojaška službena leta, ako se je vstop v službo izvršil še med neaktivno, rezervno ali domobransko službeno dobo.

§ 6. Vsled vsakega, še tako kratkega neopravičenega prekinjenja službene dobe izgubljen pred prekinjenjem dovršeni službeni čas sposobnost (pravico) vračunjenja.

§ 7. Vsled bolezni ali pravičnega dopusta porabljeni čas ne prekine službene dobe.

§ 8. Doba začasne provizije se ne vračuna v skupno službeno dobo ter ne prekine iste, ako je dotična oseba stopila takoj po začasnem provizijskem stanju v delo.

§ 9. Dokaz popolne nezmožnosti za delo.

Popolno delanezmožnost se one osebe, katere niso le za tobačno službo, temveč tudi za vsako drugo pridobitno delo nesposobne.

§ 10. Način prestavljenja v provizijsko stanje.

Prestavljenje v provizijsko stanje vrši c. kr. glavno ravnateljstvo tobačne režije, bodisi uradnim putem, ali pa na prošnjo kake delavske osebe.

§ 11. Uradnim putem se more predstaviti v provizijo delavska oseba v slučaju neozdravljivih duševnih ali telesnih bolezni (organske, malezljive ali gnjusne bolezni), ki ovirajo nadaljnjo uporabo v tobačni službi. (§ 43. al. 2a, delavnega reda c. kr. tobačnih prodajalnih skladišč in nakupovalnic tobaka).

§ 12. Izguba pravice do provizije.

Prostovoljni izstop iz dela, izključenje v smislu § 5. delavnega reda in kazenski odpust iz dela vsebujejo izgubo pravice za starostno preskrbo. (§ 44. delavnega reda za c. kr. tobačne tovarne, oziroma § 34. delavnega reda c. kr. prodajalnih skladišč tobaka in nakupovalnic tobaka).

§ 13. Plačilni razredi.

V svrhu odmerjenja provizij se določi šest plačilnih razredov:

Plačilni razred	Temeljna plača	
	mesečno v kronah	dnevno v vinarjih
I.	50	do 200
II.	60	nad 200 do 240
III.	70	nad 240 do 280
IV.	80	nad 280 do 320
V.	90	nad 320 do 360
VI.	100	nad 360

V doseg določitve plačilnega razreda meročajne temeljne plače velja:

a) pri časovnih plačah (dninah in tedenskih plačah) poprečna dnevna plača preteklega koledarskega leta, ki jo je dobila dotična oseba.

b) pri akordnih delavcih povprečni dnevni zaslužek delavne osebe pravilne delavske skupine, ki je prišel na osebo pri dotičnem upravnem uradu v koledarnem letu pred provizijo.

§ 14. Temelj za odmero 80 odstotkov temeljne plače tvori podlago odmeri provizije.

S tem nastaja sledeča lestvica:

Plačilni razred	Podlaga odmeri
I.	40 K
II.	48 K
III.	56 K
IV.	64 K
V.	72 K
VI.	80 K

§ 15. Izračunanje provizije. Provizijska lestvica.

Provizije znašajo v vseh plačilnih razredih po petletni službeni dobi 25 odstotkov temeljne odmere in se zvišujejo z vsakim službenim letom za 25 odstotkov temeljne odmere, tako da se doseže po 25letni službeni dobi najvišji znesek ali polna renta (100 odstotkov temeljne odmere).

Za odmero provizij nastane sledeča lestvica:

Mesečna provizija.

Po službenih letih	Za plačilni razred					
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.
	K r o n					
5	10—	12—	14—	16—	18—	20—
6	11—	13—20	15—40	17—60	19—80	22—
7	12—	14—40	16—80	19—20	21—60	24—
8	13—	15—60	18—20	20—80	23—40	26—
9	14—	16—80	19—60	22—40	25—20	28—
10	15—	18—	21—	24—	27—	30—
11	16—	19—20	22—40	25—20	28—80	32—
12	17—	20—40	23—80	25—60	30—60	34—
13	18—	21—60	25—20	28—80	32—40	36—
14	19—	22—80	26—60	30—40	34—20	38—
15	20—	24—	28—	32—	36—	40—
16	21—	25—20	29—40	33—60	37—80	42—
17	22—	26—40	30—80	35—20	39—60	44—
18	23—	27—60	32—20	36—80	41—40	46—
19	24—	28—80	33—60	38—40	43—20	48—
20	25—	30—	35—	40—	45—	50—
21	26—	31—20	36—40	41—60	46—80	52—
22	27—	32—40	37—80	43—20	48—60	54—
23	28—	33—60	39—20	44—80	50—40	56—
24	29—	34—80	40—60	46—40	52—20	58—
25	30—	36—	42—	48—	54—	60—
26	31—	37—20	43—40	49—60	55—80	62—
27	32—	38—40	44—80	51—20	57—60	64—
28	33—	39—60	46—20	52—80	59—40	66—
29	34—	40—80	47—60	54—40	61—20	68—
30	35—	42—	49—	56—	63—	70—
31	36—	43—20	50—40	57—60	64—80	72—
32	37—	44—40	51—80	59—20	66—60	74—
33	38—	45—60	53—20	60—80	68—40	76—
34	39—	46—80	54—60	62—40	70—20	78—
35	40—	48—	56—	64—	72—	80—

Pri onih osebah, ki stopijo v provizijo od 1. januarja 1910, provizija ne sme prekoračiti osebnega mesečnega zaslužka v teku zadnjega leta pred provizioniranjem.

Zadnje službeno leto je pri odmeri provizije všteti kot celo, ako je bilo odsluženih vsaj šest mesecev.

Da se doseže pravica do provizije sploh, je potreba doslužiti polnih pet službenih let.

§ 16. Izplačevanje provizij.

O prestavljenju v provizijsko stanje dobi vsaka delavska oseba dekret, v katerem je navedena odmera provizije, čas (trajnost) provizije in kraj izplačevanja.

(Dalje prih.)

Med brati in sestrami.

Iz Idrije. Zanimiva obletnica. Naši rudarji gotovo ne vedo, da so njih predniki sedaj pred sto leti neznanosko trpeli. Francozi so do junija meseca 1813 še izplačali zaslužek rudarjem in gozdnim delavcem, potem ne več, tudi penzionisti niso nič dobili. Čutili so, da se jim slaba obeta in bodo najbrž morali kmalu odriniti, zato so zase skrbeli v prvi vrsti. Dne 29. septembra 1813 je zbežal iz Idrije predstojnik Gallois in z njim vsi francoski uradniki ter vzeli seboj ves arhiv in denar. Stirje idrijski vojniki so jih peljali tja v Trevizo na Italijansko. Delavec je pa stradal, da ne z lepa tako. Živež iz okolice je že zdavnaj pošel, ker ga je Francoz siloma pobral, žita v Idriji nič v zalogi in zima se bliža, pomoči pa od nikoder. Res so imeli izračunjeno, koliko je zaostanka. Tako n. pr. so imeli tirjati provizionisti 2541 glodinarjev, rudarji na zaostali plači 8601 gld. 19 kr., uradniki za mesec september 1961 gld. 47 kr., a od samih števil na papirju niso bili siti. 1. oktobra so prišli avstrijski ulanci v mesto in prevzeli počasi vso upravo rudnika, a blagajne so bile prazne. Zanimivo in obenem žalostno je poročilo župnika barona Ravber, ko prosi od avstrijske vlade nujne pomoči. Bolnikov, pravi, je vsaki dan več, ne pomagajo jim zdravila radi prepičle hrane. Trije so umrli radi lakote in enaka usoda čaka še več drugih. Da on kot župnik ne pretirava, potrjuje isto rudniški zdravnik Reichel. Poslali so z Dunaja za prvo silo 4000 gld., a to je bilo za rudarje premalo, saj ni bilo niti polovico zaslužka do oktobra in do januarja 1814 je nastel zaslužek še ne izplačan 11.722 gld. penzionistov 2248 gld. in uradnikom vsa zaostala plača kar 5054 gld. Največje reve so pa bile vdove rudarjev, ki so bili 1809 potrjeni v vojake. Francozi jim niso dali provizije, češ, morda je mož še živ, ali se pa celo proti nam bi je. Z mrtvaškim listom svojega moža se ni mogla izkazati. Pobirali so po mestu milodare, da niso gladu pomrle. Da pa ti doneski niso bili kaj izdatni, vemo že iz tega, ker je sploh vladala beda in pomanjkanje povsod. Šele ko so naši prišli v Idrijo, so se spomnili teh

rev in jim nakazali pravo provizijo. — Kaj bi rekli naši socialni demokratje, ki se ogrevajo za francosko bratstvo in prostost, ko bi znali za ta-le ukaz rudarjem v Idriji? »Vdovcu-rudarju! se prepove ženitev, če je izpolnil 50 leto, mlajši vdovec z otroci pa ne sme mlado ženo poročiti.« Šele Avstrijci so ta ukaz odpravili. — Prihajali so počasi nekateri rudarji-vojaki zopet v domačo hišo. Največ jih je bilo vjetih z orožjem v roki pri bitki ob Piavi, nekaj jih je tavalno razkropljenih po okolici, te so prestregle francoske patrulje, par je bilo zajetih v bolnišnicah. Prišli so domov bledi, vpadeni, izmognani, malokateri za delo sposobni, več se jih pa nikoli ni vrnilo. — Zares žalostna stoletnica, ki nam kaže, kaj je vojska.

Okno v svet.

Učinki katoliškega shoda. Veličastno uspehi katoliški shod in manifestacija je ljubljanske patentliberalce spravila v blaznost. Drugače si ne moremo predstavljati barabsko nizkotnih pamfletov o katoliškem shodu v liberalnem časopisju. Ako je to časopisje res glasilo liberalne inteligence in ta požira take surovosti brez odpora in jih celo plačuje, potem si izreka sama obsodbo. Kdor je bil priča dogodkov o priliki katoliškega shoda v Ljubljani, se mora nad propalostjo liberalnega časopisja zgražati. In stranka, ki stoji za temi s šnopsarsko moralo napojenimi listi, naj bo voditeljica in učiteljica našega ljudstva? Ne in stokrat ne! Zato pa proč od smrdljivega liberalizma!

Požar na parniku-velikanu »Imperator«. V Nemčiji so spustili letos v morje ogromen parnik »Imperator«, ki velja za dosedaj največje ladjo. V noči od 27. na 28. avgusta je nastal na parniku, ki je vkrcan v Novem Jorku, požar, ki je uničil mnogo blaga. Kako je nastal ogenj, se ni dognalo. Med potniki, ki so bili še na parniku, je nastal grozen strah, neki častnik in en mornar sta mrtva. Čudno, da ravno največji parniki nimajo sreče. »Titanic« se je potopil in »Imperator« bi bil kmalu postal žrtev požara.

Žrtev justice. Erazem Vasalo je bil leta 1877. v Palermi zaradi hudodelstva umora obsojen v dosmrtno ječo. Zatrjeval je vedno, da je nedolžen, toda nihče mu ni verjel. Sedaj je neki sorodnik na smrtni postelji izpričal, da je Vasalo nedolžen, ter so ga po 38letnem zaporu starega 62 let izpustili iz ječe, brez vseh sredstev. Živega je dobil v domačem kraju le enega sina.

Alkoholizem. Moderna higijena si na vse mogoče načine prizadeva dvigniti zdravstvene razmere na svetu. Kaj se ni že vse ukrenilo in zakonitim potom določilo v omejevanje kužnih bolezni. V interesu zdravja so take naredbe tudi res nujno potrebne. Toda proti nevarni kugi »šnopsarstva« se primeroma zelo malo stori. In vendar spada alkoholizem med zelo nevarne kuge, ker za-

struplja posameznega človeka in cele narode. Kako ogromne svote premoženja požre alkoholizem, se da presoditi iz davkov, ki jih plačujejo posamezni narodi svojim državam. V Avstriji je bilo leta 1907. davka na žganje 95 milijonov 383.970 K ali na osebo prebivalstva 3 K 34 h. V letu 1912. je pa te vrste davek znašal že 103.016.836 K ali na osebo 4 K 50 h. Na Ogrskem so dobili davka na žganje v letu 1907 88 milijonov 574.779 K ali na enega prebivalca 3 K 86 h. Leta 1910. se je vsota znižala na 83.342.984 K, na osebo prebivalstva torej 3 K 63 h. V Bosni vidimo zopet drugo sliko, med tem ko se je na Ogrskem davčna vsota oziroma povžitek žganja znižal, vidimo v Bosni velikanški prirastek davka na žganje. V letu 1907. je plačala Bosna 1.216.515 K davka na žganje ali na osebo 64 h. Pet let pozneje, to je leta 1912., je pa znašal ta dohodek že 3.844.794 K ali na osebo 2 K 3 h. V Rusiji, kjer ima država monopol na žganje, je bilo za leto 1907. proračunjenih dohodkov iz žganja 1.297.343.000 kron ali na osebo 9 K 44 h. V letu 1912. je pa znašala ta postavka proračuna že 1.459.569.000 K, torej na osebo 9 K 84 h. Na Francoskem je dobila v letu 1912. od vsake osebe 8 K 65 h za žganje. V Nemčiji je znašal žganjski davek leta 1912. na osebo 1 K 73 h, v Italiji 1 K 7 h in v Bulgariji 25 h. Značilne so številke o Bosni, kjer se žganjarstvo veliko hitreje širi, kakor pa ljudskoizobraževalne naprave.

Izdajatelj in odgovorni urednik Jožef Gostinčar, dr. poslanec. — Tisk Katoliške tiskarne.

Le tedaj

doseže kakovost fine zrnate kave svojo polno veljavo, če voli cenjena gospodinja kot kavni priradek najzanesljivejšo vrsto!

Najbolje storite,

če uporabljate izdelek, ki se je izkazal že desetletja kot najboljši, »pravega«: Francka: iz tovarne Zagreb, vendar pa izrečno le onega s kavnim mlinčkom kot tovarniško znamko.

A. ŽIBERT, Ljubljana
Prešernova ulica
priporoča svojo
**veliko zalogo čevljev do-
mačega izdelka**

Pristopajte k Jugoslovan. Strokovni Zvezi!

Tovarne za asbestskrilj »ZENIT«

družba z om. zav. Mor. Žumberk
dobavljajo najboljše in najcenejše

krovski material

Zastopnik: ZAJEC & HORN, Ljubljana, Dunajska cesta 73

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.

F. Meršol LJUBLJANA
Mestni trg 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.

Velika izber vezanin, čipk, rokavov, nogav, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih robcev, ovrtnikov, zavratnic, volne, bombaža, sukna itd.

Predtiskanje in vezanje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.

Pozor, slovenska delavska društva!

Kupujte svoje potrebščine pri znani in priporočljivi domači manufakturni trgovini

Janko Češnik
(Pri Češniku) LJUBLJANA
Lingarjeva ulica - Stritarjeva ulica
v kateri dobite vedno v veliki izbiri najnovejše blago za ženska in moška oblačila.

Postrežba poštena in zanesljiva.

Solidno izdelane
dežnike in solnčnike
priporoča
po najnižjih cenah
L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 13.

KUC

Zdravniško priporočeno **kritvoreče vino**, daje moč in zdravje.
Vzorec 4 steklenice 5 kg franko po poštne povzetju K 450.

Edina zaloga **BR. NOVAKOVIČ**
veletrgovina vina, vermute, marsale, malage, konjaka, žganja itd.
LJUBLJANA.

Razširjajte med delavstvom Vaše glasilo
„Našo Moč“.

— 144 —

§ 20. Pogonske mehanizme dvigalnikov, elevatorjev, žrjavov in drugih je ograditi, ako niso zavarovani že po svoji legi. Vsa gonila zobatih koles, ki so v področju prometa ali so izpostavljena nena-meravani dotiki, je treba zakriti.

Ako se rabijo električni dvigalniki, je treba vode, ki vodijo tok, prav tako kakor aparate varno opaziti, da se jih ne dotaknejo nepoklicane osebe.

Dvigalniki, elevatorji in vse take vzdigalne priprave naj bodo take, da je izključena nevarnost za tiste osebe, ki imajo spodaj opravilo, če bi padlo gradivo v globino; v spodnjem nadstropju je napraviti primerno močno obrambno streho.

§ 21. Pod prosto visečimi bremenii je treba omejiti promet na neobhodno potrebno mero.

b) Dvigalniki za malto.

§ 22. Pri navadnih dvigalnikih za malto (kolo na vretenu z dvema na vrhah visečima posodama) mora biti vreteno nad stojališčem delavcev, da ga tudi z iztegnjenimi rokami ne morejo doseči, ali vreteno je zakriti tako, da se ga delavci ne morejo dotakniti. Pred dvigalnikovo odprtino je na odru naložene stebre opremiti s pribitimi latvami (vznožnimi latvami) in v višini prsi napraviti počez vod ali ročaj, za katerega se morejo voditelji vrvi oprijemati s prosto roko.

c) Žrjavi in vitli.

§ 23. Žrjave in vitle je treba opremiti z zaporno kljuko in tračno zavoro ali drugimi zanesljivo delujočimi zavornimi pripravami. Ako naj se spušča breme s svojo lastno težo, se mora pri dvojnih tečajih namestiti padajoča kljuka, ki brani, da se hitri tek ne sproži sam.

Premični žrjavi, na katerih so delavci, morajo dobiti dovolj varne in ograjene odre ali galerije, da ljudje in gradivo ne padejo z njih.

Na vsakem žrjavu je razločno vidno zabeležiti njegovo nosilnost v kilogramih.

9. Prevozne uredbe.

a) Premikalna služba.

§ 24. Kadar se premikajo železnični vozovi na obratnih tirih s človeško silo ali z vprežnimi živalimi, je treba pripraviti premikačem zavora polena, zavorne coklje, podložne zagozde ali enake reči. Ako se premikajo na istem tiru hkratu še drugi vozovi s človeško silo, je treba imeti na razpolaganje delavca, ki naj hodi pred vozom,

— 141 —

d) Lestvični odri.

§ 8. Lestvične odre je treba zatrditi z diagonalnimi prečnicami in, da se kdo ne zvrne z odra, na zunaj zavarovati z doprsko zagradbo in, ako je prostor, ki ostane prazen med odrovim potom in steno poslopja, širji nego 0'4 m, tudi na znotraj.

Deske, po katerih se hodi, morajo ležati na klinih in naj na obeh straneh mole vsaj 0'2 m čez kline.

Lestvice se morajo varno, trpežno zvezati s hlodi, molečimi iz zgradbe ter tudi branilne deske (doprne zagraje) z lestvenicami.

e) Viseči odri.

9. Viseči odri se smejo obesiti le na zadostno močnih in varno pritrjenih iz molečih vodih in z vrvmi. Pri montacijah se lahko rabijo namesto vrvi tudi verige in togi železni drogi, ki so dovolj trdni.

Največje število delavcev, ki se pripuste na viseči oder, in pri-
pustno najmanjšo debelost nosilnih vrvi, je zabeležiti na visečih odrih stalno in razločno čitno.

Vsak vitel mora imeti zaporno kljuko in zavoro, vsako zobovje mora biti pokrito z obrambnimi kapami.

Vsak viseči oder je s primernimi pripravami zavarovati, da se ne ziblje.

f) Odrina stolicah (kozačah).

§ 10. Stolice (odrove kozače) brez zatrditve po dolgem so nedopustne; taka zatrditev se mora izvršiti vsaj z opornicami, ki so zbite s sponami.

Kadar se postavljajo stolice na zemlji, je skrbeti za dovolj trdno podlago; kadar se postavljajo na odrih, ne smejo stolice nikdar sloneti na tramih samih, temveč morajo sloneti na gosti in dovolj močni podlagi iz desk.

Pri odrih na stolicah, ki so 1'9 m visoki ali več, ter če se dva odra na stolicah postavita drug na drugega, je pod iz desk obdati s postavljenimi vznožnimi hlodi in razen tega se morajo napraviti doprsne zagraje.

g) Učni odri.

§ 11. Pri učnih odrih je — ne glede na strokovnjaško sestavo — skrbeti za primerno zavarovanje dohodov in delovnih prostorov na odru. Tudi razdirati se smejo učni odri le pod strokovnjaškim vodstvom.

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9

priporočata svojo največjo zalogo
izgotovljenih oblek za gospode,
dečke in otroke.

Novosti v konfekciji za dame.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta šte. 24.

Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kaplje za želodec, izvrstno, krepljeno in slast do
jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kaplje zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti ognjivanju otrok in proti po-
tenju nog, skatlica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kurjih oces in trde
kože, steklenica 70 v.
Sladin za otroke, skatila 60 v.
Tinktura za želodec, odvajalno in želodec krepljeno
sredstvo, steklenica 20 v.
Tropičev sok, izvrstni pripomoček proti kašlju, ste-
klenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

IVAN JAX in SIN v Ljubljani,
Dunajska cesta 17

priporoča svojo bogato zalogo raznovrstnih

voznih koles in
šivalnih strojev

= za rodbino in obrt. =

Sladni čaj-zajtrk!

Kri! 50% prihranka in okusen zajtrk, južina! dose-
žejo oni, ki namesto kave, čaja, kakao, sladne kave, pijejo
sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto
moke za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. — Je za po-
lovico cenejši. Dr. pl. Trnkóczyjev sladni čaj ima ime Sladin in
Moč! Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev
lekarnar Trnkóczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem
otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: le-
karnar Trnkóczy: Schönbrunnerstrasse šte. 109.
Zdravje! Josefstädterstrasse šte. 25, Radetzkyplatz šte. 4.
V Gradcu: Sackstrasse šte. 4.
Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolne, slabe.
Za resničnost tega naznanila jamči 6 tukaj navedenih tve-
rik Trnkóczyjevih, Istopako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

Zdravniško priporočeno zdravilno sredstvo:

BIOGLOBIN

Kri tvoreča pijača izvrstnega okusa.
Odlično krepljeno sredstvo za mlade in stare.
V steklenicah po K 350 in K 2— v vsaki
lekarni. — Glavna zaloga za Kranjsko:

M^r. R. Sušnik
lekarna „Pri zlatem jelenu“
Ljubljana, Marijin trg.

Edina in najkrajša linija v Ameriko!

Samo 5 dni!
iz Hawre v
New-York

francoska prek-
morska družba.

Veljavne vozne liste (Šifkarte) za francosko linijo iz
Havre v New-York in listke za povratak iz Amerike
v staro domovino, po najnižji ceni

in brezplačna po-
javnja daje samo **ED. ŠMARDA**
potovalna pisarna v Ljubljani, Dunajska cesta št. 18
v hiši „Kmetke posojilnice“.

Največja in najstarejša
tovarna lončenih peči in
raznih lončenih izdelkov
Avguſt Drelse, Ljubljana

— Mnogokrat odlikovana. —

Priporoča se slavnemu
občinstvu in prečastiti du-
hovščini v naročila na
štedilna ognjišča
in peči

preproste in najfinejše, iz-
vršene v poljubnih moder-
nih barvah in vzorcih naj-
bolj strokovnjaški, solidno
in trpežno po najnižjih ce-
nah. Župniščem, samosta-
nom in šolam dovoljujem
znaten popust. Ilustrirani
ceniki so na razpolago.

Najboljša, najsigurnejša prilika za štedenje!

Ljudska Posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 6

pritličje, v lastni hiši, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

sprejema hranilne vloge in vloge v
tekočem računu, za katere jamčijo
ne samo njeni zadružniki, temveč tudi

cela dežela Kranjska

in jih obrestuje po

4³/₄ 0/0

brez kakega odbitka, tako da sprejme vlož-
nik od vsakih vloženih **100 kron čistih**
obresti 4.75 kron na leto. Stanje vlog je
bilo koncem marca 1913 čez **22 milijonov**
kron. Za nalaganje po pošti so poštnohra-
nilnične položnice brezplačno na razpolago.

Načelstvo.

h) Preiskovanje odrov.

§ 12. Odre je treba vsaj vsakih štirinajst dni, zlasti pa po vi-
harju in vselej potem, kadar je bila gradnja dalje časa prekinjena,
strokovnjaško preizkusiti glede njihovega rednega stavbnega stanja;
viseče odre je preiskati pred vsako rabo, pritrditev njihovih iz grad-
nje molečih tramov pa vsak dan. Najdene nedostatke je odpraviti,
preden se začne delo.

i) Obremenitev odrov.

§ 13. Odri se smejo obremeniti le tako, kakor ustreza načinu
njih zgradbe. Iz zida moleči odri, lestvični odri in viseči čodri se
smejo rabiti za montiranje železnih in lesenih konstrukcij le tedaj,
če so sestavljeni posebni obremenitvi primerno. V ostalem se smejo
taki odri rabiti le za taka dela, ki ne zahtevajo zbiranja delavcev in
kupičenja gradiva, torej le za pleskarska dela, barvanje i. dr.

k) Odprtine odrov.

§ 14. Za spravljanje gradiva v posameznih nadstropjih potreb-
ne odprtine odra je treba kakor rove obiti z deskami med nadstropji
odra, in ti oboji morajo segati do spodnjega konca naprave za sprav-
ljanje in smejo biti tukaj ter v nadstropjih odprti le na tistih mestih,
na katerih se vsak čas naklada ali snema blago, ki se spravlja. Prav
tako se sme na najvišji odprtini odra pustiti brez ograje le tisto
mesto, ki se rabi za snemanje spravljane gradiva.

5. Lestve in stopnice.

§ 15. Lestve in stopnice je, preden se rabijo, preiskati glede
njihove varnosti. Najdene nedostatke je treba takoj odstraniti. Na-
domeščati manjkajoče kline s pribitimi latvami ni dovoljeno.

Ako se naredi pri gradnjah, ki so višje nego eno nadstropje,
komunikacija od nadstropja do nadstropja z lestvami, jih je nado-
mestiti vedno paroma, eno za hojo navzgor, drugo za hojo navzdol,
in sicer kolikor moči tako, da se je obrniti pri hoji navzgor in navz-
dol vedno na isto stran; tudi morajo biti tako dolge, da presegajo
oder nadstropja, do katerega vodijo, za vsaj 1.5m, merjeno v smeri
lestve.

Lestve ne smejo stati tako druga nad drugo, da bi padajoči
predmeti mogli zadeti spodnjo lestvo.

Lestve morajo trdno stati na tleh in morajo biti vrhu tega s
sponami dobro pritrjene na odru. Na odrih se smejo lestve postav-
ljati le na podlago vsaj 5 cm debelih hlodov.

Ako se rabijo izven odrovih nadstropij stoječe in neposredne
k enemu izmed njih vodeče lestve, se mora skrbeti za dovolj široki
in varni pristop, oziroma izhod.

Dvojne lestve (slikarske, stopniške lestve in lestvice) morajo
imeti pripravo, da ne gredo slučajno narazen.

6. Mostički.

§ 16. Mostičke je napravljati kolikor moči tako široke, da se
moreta dve osebi izogniti.

Strmec mostičkov znašaj, ako moči, 1:3 ali manj, nikakor pa
ne sme biti večji nego 1:2.

Dohodna ploskev mora dobiti počez za stopinjo narazen latve
in se mora, ako je pot polzka, potrositi s pepelom, peskom ali čim
drugim takim.

Na vsakem mostičku morajo biti na zunanji strani in ob oknih
ali odprtinah vrat, ki so morda ob njem, nameščeni držaji; prav tako
je napraviti držaje na notranji strani, ako je mostiček od zidovja
oddaljen več nego 0.4 m.

7. Vrvi in verige.

§ 17. Pri stavbnih delih se smejo razen verig uporabljati le vitke
vrvi iz konoplje, bombaža ali žice.

To, da so vrvi in verige brez pogrška, in nosilnost vrvi in verig
je treba od časa do časa ugotoviti s strokovnjaško preiskavo. Po-
škodovane verige in vrvi je treba takoj stvari primerno popraviti
ali, ako se to ne da z zadostno varnostjo, izmenjati.

Ne dovolj nosilne verige in vrvi je treba izključiti od rabe.

Za spravljanje gradiva s spravljalnimi posodami se ne smejo
rabiti vrvi z navadnimi kavljji.

8. Dvigalniki in vzdigala.

a) V o b e.

§ 18. Rabiti dvigalnike za gradivo za vožnjo oseb navzgor in
navzdol ni dopustno. Samo ob gradnji vodnjakov in visokih dimni-
kov se smejo rabiti dvigalniki tudi za prevažanje oseb, ako nudijo
za to zadostno varnost.

§ 19. Pri vseh dvigalnikih za gradivo morajo biti odprtine za
nakladanje in razkladanje primerno zavarovane, da ne padejo vanje
osebe in gradivo, in morajo biti zadostno svetle ali razsvetljene. Pri
vsaki taki odprtini je napraviti razločno vidno svarilo, da se ne sme
nagibati naprej in da je osebam prepovedano posluževati se dvi-
galnika.